

A'ZAM O'KTAM IJODI BADIYYATI
XALQARO ILMIY-AMALIY ONLAYN KONFERENSIYA
2020-yil, 26 – oktabr, *Andijon*

ХУДОЖЕСТВЕННОЕ МАСТЕРСТВО АЗАМА УКТАМА
МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦИЯ
26 октября 2020 года, Андижан

A'ZAM UKTAM'S LITERARY SKILLS
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL ONLINE CONFERENCE
October 26, 2020 year, *Andijan*

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR NOMIDAGI
ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI**

**ROSSIYA FEDERASIYASI FAN VA OLIV TA'LIM VAZIRLIGI
MOSKVA DAVLAT LINGVISTIKA UNIVERSITETI**

A'ZAM O'KTAM IJODI BADIYATI
XALQARO ILMIY-AMALIY ONLAYN KONFERENSIYA
(Anjuman shoir A'zam O'ktam tavalludining 60 yilligiga bag'ishlanadi)
M A T Y E R I A L L A R I

ХУДОЖЕСТВЕННОЕ МАСТЕРСТВО АЗАМА УКТАМА
М А Т Е Р И А Л Ы

МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦИИ
Конференция посвящена 60-летию поэта Азама Уктама

A'ZAM UKTAM'S LITERARY SKILLS
M A T E R I A L S

OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL ONLINE CONFERENCE
The conference is dedicated to the 60th anniversary of the poet A'zam Uktam

Андижон – 2020

УДК 8085
ББК 83.3 (ЎЗБ)
A 91

O'zbekiston Respublikasi Ma'naviyat va ma'rifat markazi, O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi hamda Moskva davlat Lingvistika universiteti bilan hamkorlikda o'tkazilgan "A'zam O'ktam ijodi badiiyati" mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiya materiallaridan iborat. To'plamda A'zam O'ktam ijodi badiiyati, shoir asarlarining til xususiyatlarini ilmiy-nazariy jihatdan o'rganishga e'tibor qaratilgan.

"A'zam O'ktam badiiy mahorati" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy onlayn anjumani materiallari / Andijon, 2020. – 672b

Mas'ul muharrirlar:

Bahodir RAHMONOV
filologiya fanlari nomzodi, dotsent.
Hulkar HAMROYEVA
filologiya fanlari nomzodi,
O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi a'zosi

To'plovchi va nashrga tayyorlovchi:

Zilolaxon ESHANOVA
filologiya fanlari bo'yicha falsafa (Phd) doktori

TASHKILY QO'MITA:

M.Mirzo – rais, Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi rahbari, senator
A.Yuldashev – hamrais, Andijon davlat universiteti rektori, b.f.d., prof.
R.Sayfullayeva – a'zo, O'zMU professori, f.f.d.
B.Qorayeva – a'zo, p.f.n., Moskva davlat Lingvistika universiteti dotsenti (Rossiya)
B.Rasulov – a'zo, ADU ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Q.Qahramonov – a'zo, TDPU professori, f.f.d.
D.Quronov - a'zo, ADU professori, f.f.d.
S.Mirzayeva – a'zo, ADU professori f.f.d.
N.Sharipova – a'zo, OAK raisining davlat tili bo'yicha maslahatchisi
Yo.Saidov – a'zo, BuxDU professori, f.f.d.
S.G'aniyev – a'zo, Chimkent shahridagi 53-maktab o'qituvchisi (Qozog'iston)
A.Ulug'ov – a'zo, A.Navoiy nomidagi TDO'TAU dotsenti, f.f.n.
Z.Mansur – a'zo, O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Namangan viloyati bo'limi rahbari
B.Karimov – a'zo, A.Navoiy nomidagi TDO'TAU professori, f.f.d.
U.Jo'raqulov – a'zo, A.Navoiy nomidagi TDO'TAU professori, f.f.d.
M.Qurbonova – a'zo, Neyde universiteti professori, f.f.d. (Turkiya)
M.Yuldashev – a'zo, O'zR madaniyat vazirligining davlat tili bo'yicha maslahatchisi, f.f.d.
S.Mo'minov – a'zo, FarDU professori, f.f.d.
Z.Mamajonov – a'zo, ADU kafedra mudiri, f.f. bo'yicha falsafa doktori
S.Umirova – a'zo, SamDU dotsenti, f.f. bo'yicha falsafa doktori
F.Hamroyev – a'zo, SamDU o'qituvchisi
Z.Norqo'ziyeva – a'zo, O'zDMS instituti o'qituvchisi
T.Butunbayeva – a'zo, SamDU tadqiqotchisi
U.Rahmonov – a'zo, ADU doktoranti

Matnlarda foydalanilgan misol, ko'chirma va ma'lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgardirlar.

Акрам ДЕҲҚОНОВ

“ТИРИЛМОҚДА ҚАЛБИМДА ҒАМЛАР...”

Аъзам Ўктам... Аъзам ака. Менинг ота кадрдоним. Дадамнинг жигарбанд шогирди ва дўсти. Дилбар шоир ва ўктам йигит.

Ўттиз-ўттиз беш йил нарёғдаги ўтмишни варақлаганимда айрим азиз ва мунгли хотиралар тиклана бошлади.

1984 йилнинг кузи. Биз Тошкент Давлат университети талабалари Сирдарё вилоятига пахта теримига сафарбар қилиндик. Мен Зиёратўша йили филология факультетига ўқишга кирган эдим. Биз – биринчи курс талабалари бешинчи курс талабалари билан битта бинога жойлашдик. Чори акалар (Чори Аваз) бешинчи курс эди. Аъзам ака тез-тез Чори акани кўргани келиб турарди. Ўша пайтда ўн етти ёшли боламан. Аъзам ака билан Чори аканинг самимий дўстлигини кўриб ҳайрон қолганман. Чори акадаги дарвештабиатлик, Аъзам акадаги дадиллик ва шахдамлик ажойиб тарзда бир-бирини тўлдириб, уйғунлик пайдо қилган эди. Менинг тасаввуримда икковлари бир-бирларининг қалбидагини қарашларидан сезарди. Ўшандан бери қачон Аъзам акани ўйласам, Чори Аваз ҳам хаёлимга келаверади.

Ҳозир ўйлаб қарасам, Аъзам ака кўпроқ зиёрат қиладиган одамлар – Рауф Парфи, Шавкат Раҳмон, Анвар Обиджон, Рауф Субҳон, дадам Қодиржон Деҳқоновлар... Булар Аъзам аканинг дилтортар дўстлари, устозлари. Бу инсонларга қараб Аъзам Ўктамнинг нақадар нозик табиатли, ҳассос қалбли инсон бўлганини англаш мумкин.

Шавкат Раҳмон хасталаниб ётганда Аъзам Ака шифохонада кўп қараган. Шавкат Раҳмоннинг олдида ўзини унинг укасидай тутарди. Шавкат ака вафот этгандан кейин Аъзам ака баъзи нарсаларни айтиб берган: “Бир куни Шавкат аканинг олдида борсам, қўлида битта катта қип-қизил олмани ушлаб томоша қилиб ётибди. Кириб саломлашганимдан кейин менга қараб:

“Аъзам, манави олманинг чиройлилигини қара. Чиройлилигидан егани кўрқасан-а”, деган. “Шавкат аканинг ҳаётининг охирги кунлари. Бир куни шифохонада у кишининг олдида ўтирган эдим. Шавкат ака кичрайиб, ёш боладай бўлиб қолган. Ҳамшира кириб чойшабни алмаштирмоқчи бўлди. Мен Шавкат акани авайлаб кўтариб турдим. Шавкат ака кўлимда туриб, худди соғайиб кетиши менга боғлиқ бўлиб қолгандай ялинган овозда: “Аъзам, яхши бўлиб кетсам керак-а, яхши бўлиб кетаманми?” деди. Бўғзимга бир нарса тикилгандай бўлди. Ўзимни зўрға ушлаб: “Ҳа, Шавкат ака, яхши бўлиб кетасиз, яхши бўлиб кетасиз”, дедим”.

Рауф Парфи билан муносабатлари ҳам ажойиб эди. Аъзам аканинг Рауф Парфи билан бўлган суҳбатларига икки-уч марта бориб қолганман. Шу учрашувларнинг ўзидаёқ бу икки инсоннинг муносабатлари нақадар самимий, нақадар беғараз ва яқин эканлигига амин бўлганман. Назаримда, Рауф Парфи билан Аъзам аканинг табиатида нимадир, қандайдир бир умумийлик бордек эди...

Анвар Обиджон билан муносабатлари эса алоҳида бир мавзу. Анвар ака билан Аъзам ака анча вақт нашриётда бирга ишлашган, бир-бирларини жуда яқиндан билишади. Аъзам Ўктамнинг “Осмон яқин...” китобига ёзган сўзбошисида Анвар Обиджон Аъзам акани қисқа, лўнда ва мукаммал қилиб таърифлаган: “...нонини ҳалоллаб ер эди...”

Менинг дадам, шоир Қодир Деҳқонов билан ҳам ниҳоятда қалин эди. Дадам уни ўқувчилик йилларидан яхши билар эди. Кейинчалик Аъзам ака Тошкентга кетгандан кейин ҳам бу яқинлик кучайса кучайдики, камайгани йўқ. Аъзам ака уйига – Фарғонага келса, албатта дадамни кўргани келарди. Аъзам ака дадамнинг вафотидан сал олдинроқ – 1989 йилнинг январида бўлса керак – уйимизга дадамни кўргани келган экан. Икковлари ярим кечагача гаплашиб ўтиришган. Дадам худди охирги марта кўришиб турганларини сезгандай ҳеч Аъзам акани кўйиб юборгиси келмасмиш. Охири Аъзам ака кетадиган бўлганда дадам уни дала йўлидан тизза бўйи қор кечиб ярим йўлгача кузатиб келибди.

Дадамнинг ажойиб бир жозибали суҳбати бор эди. Тошкентга келса, Аъзам акаларникига албатта тушар эди. Бир сафар Аъзам акаларнинг Кадишевадаги ижара уйига келишган. Хулкар опа ва Аъзам ака уйда бўлишган. Ёзнинг куни. Ҳовлида стол-стулда ўтиришган. Столда совуқ чой ва уч-тўрт бўлак қотган нон бўлган. Аъзам ака билан Хулкар опа дадамнинг суҳбатига маҳлиё бўлиб, гаплашиб, чой қуйиш ҳам хаёлларига келмаган. Анча гаплашиб ўтиришгандан кейин дадам пиёладаги совуқ чойга ҳалиги қотган нонни ботириб, иштаҳа билан ея бошлабди ва Хулкар опамга қараб: “Хулкаррой, бу, Самарқандда юмшоқ нонниям чойга ботириб ейишади-а?” деган экан. Хулкар опалар бу воқеани ҳалигача завқ билан гапириб юришади.

Фарғонада, Дехқонобод қишлоғида Мирзаакбар ака деган Аъзам Ўктамнинг дўсти ва мухлиси бор. Аъзам аканинг жуда кўп шеърларини ёддан билади. Менга тез-тез телефон қилиб, Аъзам аканинг шеърларидан ўқиб беради. Бу одамнинг Аъзам Ўктам шеърлятига бўлган муҳаббати, ихлосини кўриб ўз аҳволимдан уялиб кетаман баъзан.

Аъзам ака чакмоқдек яшаб ўтди. Бизнинг тасаввуримизда ҳамон қирқ яшарли ўктам ва шахдам йигит бўлиб турибди.

2005 йилда Ўш шаҳрида Шавкат Раҳмоннинг 55 йиллигига бағишланган катта тадбир бўлиб ўтди. Ўзбекистондан ҳам жуда катта делегация Ўшга борди. Ўша анжуман ниҳоясида Шайх Алоуддин Мансур сўзга чиқиб шундай деган эди: “Баъзан эл севган, ихлос қўйган шоирлар, адибларни Аллоҳ таоло ўша севги, ўша ихлос энг чўққисига чиққан пайтда олади. Ва улар халқнинг онгида, тасаввурида ўшандай севиқли, азиз, навқирон ва ёруғ ҳолатда қолади. Шавкат Раҳмон бизнинг тасаввуримизда ўшандай сеvimли ва навқирон ҳолатда қолган...”

Шайх Алоуддин Мансурнинг бу таърифи Аъзам акага ҳам тегишли. Аъзам ака ҳам халқнинг тасаввурида, қалбида ўшандай севиқли, суюмли ва навқирон ҳолатда қолган.

Фармон ТОШЕВ. Кўнгилнинг шоири.....	65
Нуруллоҳ Муҳаммад РАУФХОН. Елкамиздаги қарз.....	67
Икромиддин ОСТАНАҚУЛОВ. Аъзам Ўктам ҳақида тўрт хотира.....	70
Асқар МАҲКАМ. Шоирлар нега ўляпти?.....	76
Ҳаким САТТОРИЙ. Аъзамжон.....	79
Рауф СУБҲОН. Қадрдонлар кадри.....	90
Беғам ҚОРАЕВА. Аъзам Ўктам биз билан.....	95
Шойим БЎТАЕВ. Танҳо.....	99
Александр ШИРИНЯНЦ. Азам Октам был настоящим узбекским поэтом.....	110
Мукаррамой АСҚАРОВА. Шоир Аъзамжон.....	114
Оллоёр БЕГАЛИЕВ. Бир йўл кўринур.....	130
Саид АНВАР. Аъзам Ўктам — мени ёзувчилар сафига кўшган акам.....	143
Вафо ФАЙЗУЛЛОҲ. Элнинг кўнгилни кўтарар шоир.....	148
Рашид ЗОҲИД. Аъзам Ўктам шоир эди... ..	155
Акрам ДЕҲҚОН. Тирилмоқда қалбимда ғамлар.....	160
Тўлқин ЭШБЕК. Сўнмас меҳр сарчашмаси.....	164
Баҳодир ҚОБУЛ. Йўл аниқ, қайтиш йўқ.....	174
Каромат МУЛЛАХЎЖАЕВА. Маърифатга ошно кўнгил.....	178
Исажон СУЛТОН. Диёнатли шоир, ўктам адиб.....	184
Нодир ЖОНУЗОҚ. Бир шоир ўтди.....	191
Муҳаммадрасул КИМСАНБОЕВ. Шайхни ҳайратга солган шоир....	194
Эркин ДОРИПОВ. Етти савол – етти шеър.....	196
Қизлархон МАМАТҚУЛОВА. Улуғ муҳаббат нишонаси.....	199
Ортиғали ШАМСИДДИНОВ. Катта ва қимматли асар.....	200
Улуғбек МАДАМИНОВ. Ўктам шеърят.....	201
Тўмарис АЪЗАМ. Зиёрат.....	202